

رباعیات حکیم عمر خیام

ترجمہ
نکاحی سیرت آقا محمد و امیر علی

نهج حکیم

اسرار ازل را تو دانی نه زمین وین حرف نمعا تو خوانی و زمین
بست بر پیکشت گوی من تو چون پرده بر افکند تو دانی نه زمین
بهر چه که افق عین بهیم خیامی نیش بوری معروف به خیام فیض بر یامین
ساده شمس بویستند ساعز بر ایران در او خرسند چشمد اویل سده ششم هجری
کی ز ساکنان پر فروغ ایران را به میان این است که روزگار خود نیز از شریعت
قابل توجی برخوردار بود.

وی دانشمندی جامع العلوم و ذوالفنون و چنانکه ریاست حکمی حاکم دور ز فریخته
شرف اندیش و شاعری نازک خیال بود است آثار قلمی بیابانده را از آن بدو روزگار
در باغیات گواهی بر این مدعاست در باغیات خیام به لحاظ محتوای حسن و قبح
شاعر نسبت به سبکی جهان و فلسفه وجود و ارای اهمیت ویژه ای است و قرن های

است که به عنوان یکی آثار ادبی برجسته شرق زمین شمرده خاص و عام است. تاثیر شریف
رباعیات خیام در شعر و ادب فارسی و نیز ادبیات جهان جایگاه رفیع علمی این شاعر
خود را تحت اشغال قرار داده بگونه‌ای که خیام بیش از آنکه به دانشمندی بزرگ و حکمی
زاده شهر باشد به عنوان شاعری شیرین سخن نامور است.

آثار شریفی از وجود اوست و تراوش اندیشه‌های صاحب اثر که بازتاب ادبی
در هر دو واقعی است. رباعیات خیام نیز عصاره‌ای اندیشه باادبکار متعالی است
که در قالب سبک بی‌نهایت زیاده‌ایام به زبان ساده و عاری از تکلف و
تضع است و با همه سادگی و پیرایی و صراحت بیان از نظر محتوا دارای غنای غامض
فلسفی است و سرشار از اندیشه‌های دلالی که غنای ادبی را میسر دارد و در دنیا
تکثر غوطه ور می‌سازد. خیام مرد فرصت‌های طلب است و در اندیشه و خردی
نیامده در اندیشه او جایی ندارد و صوفی نیست اما این الوقت است و این نیست.

و دیگران را نیز به هر چوشتن از آن ترغیب می کند.

از دی که گذشته است هیچ نوبادکنی خدا که نیامده است فیا دکن

نماید و گذشته فیا دکن عالی خوش باش و مسر بر بادکن

بایات آم حدیث از آنکه مرگشت عالم و آدم است که در همه زمانها و مکانها از آن

به یاد جایست که در از آن به یاد است و مانند کاری این اثر در میان مردم ایران و جهان

همین نکته است. و نام شهرت خود را در از او و در فیت نه جلد شاعری

است که بایات را در سال ۱۳۵۵ میلادی به شرح کرد و کار از نشاند و در فعل

ادبی جهان مطرح شد و مورد توجه منتقدان قرار گرفت. انتشار این اثر نیز ترجمه های

دیگر از ربایات خیام را فراهم آورد و پس از وی ربایات به ده زبان دیگر

از جمله فرانسوی، آلمانی، سوئدی، روسی، عربی و ...

ترجمه شد و عمر خیام به عنوان شاعری جهانی در دنیا مطرح شد.

حکیم غم خایم در میان ایرانیان نیز شاعری مردمی است که با عیاشش در دل
جان مردم این سزین خانه کرده است

ای کس که باشییم و جهان خواهد بود فی نام ز ما و ز نشان خواهد بود

زین مش نبودیم و نبد هیچ خلل زین پس چو باشییم بمان خواهد بود

سید عبدالرضا قزوینی شریف

فرستادن ۱۳۵۵